

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุปผลการศึกษาถึงความเหมาะสมของประเทศไทยในการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศ

ปัจจุบัน ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ซึ่งหลักการต่างๆ ของกฎหมายฉบับนี้มีที่มาจากกฎหมายแม่แบบว่าด้วยการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และกฎหมายแม่แบบว่าด้วยการลายมืออิเล็กทรอนิกส์ โดยโครงสร้างของพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ได้วางหลักการที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ไว้เช่นเดียวกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศแล้ว อนุสัญญานี้จึงเป็นแต่เพียงการพัฒนาและปรับปรุงหลักการที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ให้มีความรัดกุมและเหมาะสมกับลักษณะของการทำสัญญาระหว่างประเทศเท่านั้น อย่างไรก็ตาม การที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าวนอกจากจะมีส่วนในการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการค้าไทยทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศกับคู่ค้าต่างประเทศเพิ่มมากยิ่งขึ้น และเป็นการสร้างความชัดเจนในทางกฎหมายมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการพิจารณาเขตอำนาจศาลที่ไม่มีความชัดเจน และเวลาในการส่งและการรับการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ยังเป็นการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งที่เกิดขึ้นภายในประเทศและระหว่างประเทศอีกด้วย ส่วนผลกระทบต่อกฎหมายภายในของไทยมีไม่มาก เพราะพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มีโครงสร้างทางกฎหมายที่คล้ายคลึงกับอนุสัญญาอยู่แล้วเพียงแต่แตกต่างกันในรายละเอียดเท่านั้น สำหรับผลกระทบจากพันธกรณีที่จากอนุสัญญาต่างๆ ที่มีการนำอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ไปใช้บังคับกับการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการทำหรือปฏิบัติตามสัญญากับอนุสัญญาอื่นๆ นั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทาง

อิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศมีส่วนสนับสนุนอนุสัญญาอื่นๆ มากกว่าที่จะสร้างความขัดแย้ง ทั้งยังเป็นการเพิ่มความชัดเจนในการทำสัญญา และติดต่อสื่อสารกันด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ส่วนบทบัญญัติที่มีความแตกต่างกันก็เป็นเพียงรายละเอียดเล็กน้อยเท่านั้น เนื่องจากการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการทำธุรกรรมในปัจจุบัน และมีแนวโน้มที่จะพัฒนาอย่างไม่ต่อเนื่อง กฎหมายที่มีอยู่จึงควรปรับปรุงให้มีความทันสมัยเพื่อรองรับเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างต่อเนื่องเหล่านั้น ดังนั้น ผู้เขียนมีความเห็นสนับสนุนให้ประเทศไทยในการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับกฎหมายของอารยประเทศ

2. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง พ.ร.บ. ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศเป็นพัฒนาการที่สำคัญสำหรับกฎหมายธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ของโลก และเป็นมาตรฐานสำคัญสำหรับบริษัทผู้ประกอบการข้ามชาติในการทำธุรกรรมทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ แต่ในอีกด้านหนึ่ง ผู้เขียนพบว่าอนุสัญญาดังกล่าวนี้นี้มีเพียงบทบัญญัติทั่วไปซึ่งอาจไม่สามารถแก้ไขปัญหาข้อพิพาทต่างๆ ที่เกิดขึ้นบนอินเทอร์เน็ตได้ทั้งหมด และอนุสัญญาดังกล่าวนี้อาจใช้บังคับกับธุรกรรมที่สร้างขึ้นระหว่างผู้ประกอบการกับผู้ประกอบการเท่านั้น ไม่รวมถึงธุรกรรมเพื่อวัตถุประสงค์ส่วนบุคคลของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วไป อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาแล้วอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศแล้ว ไม่พบว่าเป็นผลเสียแก่ประเทศไทยในการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าวแต่อย่างใด เนื่องจากอนุสัญญาดังกล่าวนี้นี้มีความคล้ายคลึงกับกฎหมายไทยที่มีอยู่คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 และพันธกรณีที่เกิดขึ้นจากการนำหลักการของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศไปใช้บังคับกับอนุสัญญาอื่นๆ ก็ไม่เป็นการสร้างความขัดแย้ง แต่กลับมีส่วนสนับสนุนอนุสัญญาดังกล่าวเหล่านั้น นอกจากนี้ หากมีประเทศต่างๆ เข้าร่วมลงนามเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ การที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าวนี้นี้ย่อมทำให้กฎหมายธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างประเทศเกิดความสอดคล้องกัน เพิ่มความมั่นใจให้กับผู้ประกอบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไทยใน

การทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์กับผู้ประกอบการต่างชาติ และเป็นส่งเสริมพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยให้แข็งแกร่งเพิ่มขึ้นด้วย ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าประเทศไทยสมควรเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศ

ทั้งนี้ ผู้ศึกษามีความเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศ ซึ่งมีประเด็นที่ควรพิจารณาดังนี้

1) หลักเสรีภาพของคู่สัญญา: ความยินยอมให้ใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์และการเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติตามความตกลงของคู่สัญญา

มาตรา 8 วรรคสอง ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศได้เน้นหลักเสรีภาพของคู่สัญญาที่มีอยู่ในมาตรา 3 โดยกำหนดว่า “อนุสัญญานี้มิได้เป็นการกำหนดให้คู่สัญญาฝ่ายใดต้องใช้หรือยอมรับการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์แต่การตกลงของคู่สัญญาฝ่ายที่จะใช้หรือยอมรับการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์อาจพิจารณาได้จากการกระทำของคู่สัญญาฝ่ายนั้น”

จากบทบัญญัติข้างต้นจะเห็นได้ว่า คู่สัญญามีอิสระในการเลือกที่จะใช้หรือไม่ใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์หรือยอมรับหรือไม่ยอมรับการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์โดยไม่จำเป็นต้องบอกแจ้งความยินยอมหรือแสดงออกด้วยวิธีใดเป็นพิเศษ แต่สามารถพิจารณาได้จากการกระทำของคู่สัญญาฝ่ายนั้น อย่างไรก็ตาม การที่คู่สัญญาที่ยังไม่ได้ตอบรับคำเสนอหรือยังไม่ได้ทำคำสนองอาจทำให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นผู้ส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เกิดความสับสนว่าคู่สัญญาที่รับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ต้องการเลือกใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์หรือไม่ หรืออาจไม่ทราบเลยว่าได้รับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์แล้วหรือยัง ฉะนั้น การเพิ่มเติมบทบัญญัตินี้ลงในพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 อาจมีประโยชน์ในการสร้างความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

สำหรับเรื่องการเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติตามความตกลงของคู่สัญญานั้น แม้มาตรา 3 ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศ และมาตรา 5 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ต่างให้เสรีภาพแก่คู่สัญญาในการตกลงกันเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติได้ แต่ในอนุสัญญาดังกล่าวจะกำหนด

หลักการไว้กว้างๆ ในขณะที่ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ได้กำหนดเรื่องที่คุณสัญญาสามารถตกลงยกเว้นเป็นอย่างอื่นไว้เป็นการเฉพาะ

ฉะนั้น ในการปรับปรุงบทบัญญัติใดๆ ของพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ให้สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศ ผู้ศึกษาเห็นควรให้พิจารณาว่า หากบทบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นบทบังคับก็ไม่ควรเปิดโอกาสให้คุณสัญญาตกลงกันเป็นอย่างอื่นได้ แต่ถ้าบทบัญญัตินี้ดังกล่าวไม่ใช่บทบังคับ ก็สามารถให้เสรีภาพแก่สัญญาในการตกลงกันเป็นอย่างอื่นได้

2) ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

ในการพิจารณาประเด็นเรื่องลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้น สามารถแยกพิจารณาได้ 2 ประการ คือ องค์ประกอบของวิธีการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ และความน่าเชื่อถือของวิธีการลงลายมือชื่อ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ก องค์ประกอบของการวิธีการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

ตามมาตรา 9 วรรคสาม (ก) ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศ และมาตรา 9 (1) ของ พ.ร.บ. ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ได้กำหนดองค์ประกอบของวิธีการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ไว้คล้ายๆ กัน แตกต่างกันเล็กน้อยเท่านั้น กล่าวคือ มาตรา 9 วรรคสาม (ก) ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศ ได้กำหนดองค์ประกอบของวิธีการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ไว้ 2 ประการ คือ มีการระบุตัวสัญญาฝ่ายผู้ที่สร้างการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ และมีการแสดงถึงเจตนาของสัญญาฝ่ายนั้นเกี่ยวกับข้อมูลในการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ หากไม่ครบทั้งสองประการก็จะเป็นลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ อย่างไรก็ตาม กฎหมายไม่ได้กล่าวว่าเจตนาของสัญญาเกี่ยวกับข้อมูลนั้นว่าหมายถึงเจตนาที่จะรับรองข้อมูลหรือเจตนาที่จะลงชื่อในข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เพราะผลในทางกฎหมายจะแตกต่างกัน หากเปรียบเทียบกับ พ.ร.บ. ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ มาตรา 9 (1) ซึ่งได้กำหนดองค์ประกอบของวิธีการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ไว้ 2 ประการเช่นเดียวกัน คือ ใช้วิธีการที่สามารถระบุตัวเจ้าของลายมือชื่อ และมีการแสดงเจตนาที่สามารถแสดงได้ว่าเจ้าของลายมือชื่อเพื่อรับรองว่าข้อความในข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นว่าเป็นของตน

ยกตัวอย่าง โนตารีที่ลงนามด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อรับรองตัวบุคคลหรือลายมือชื่อของผู้จัดทำเอกสารทางอิเล็กทรอนิกส์ ในกรณีนี้มีการระบุตัวโนตารีซึ่งเป็นคู่สัญญาฝ่ายผู้ที่สร้างการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ และมีการแสดงถึงเจตนาของโนตารีเกี่ยวกับข้อมูลในการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วย อย่างไรก็ตาม ในกรณีเช่นนี้โนตารีได้ลงชื่อโดยมีเจตนารับรองตัวบุคคลหรือลายมือชื่อของผู้จัดทำเอกสารทางอิเล็กทรอนิกส์ แต่ไม่ได้ลงนามเพื่อรับรองข้อมูลในเอกสารแต่อย่างใด ซึ่งอาจทำให้เกิดการตีความว่าการลงลายมือชื่อของโนตารีกรณีนี้ไม่ครบองค์ประกอบตามกฎหมาย และถือว่าง่าไม่มีการรับรองตัวบุคคลหรือลายมือชื่อของผู้จัดทำเอกสารทางอิเล็กทรอนิกส์ ผลที่ตามมาคือ เอกสารอาจใช้ไม่ได้ทำให้คู่สัญญาต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น การที่โนตารีเซ็นชื่อรับรองนั้นคล้ายกับการที่พยานลงชื่อด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์

ฉะนั้น ความแตกต่างดังกล่าวอาจไม่จำเป็นต้องปรับปรุงบทบัญญัติเรื่องลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในมาตรา 9 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ก็ได้ อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่าควรระบุให้ชัดเจนว่า “เจตนาของคู่สัญญาฝ่ายนั้นเกี่ยวกับข้อมูลในการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์” หมายถึงเจตนาเกี่ยวกับอะไรเพื่อป้องกันการโต้เถียงกันในภายหลัง

ข ความน่าเชื่อถือของวิธีการลงลายมือชื่อ

มาตรา 9 วรรคสาม (ข) ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศได้กำหนดสิ่งที่ใช้พิจารณาความน่าเชื่อถือของวิธีการหรือเทคโนโลยีที่ใช้สร้างลายมือชื่อไว้ซึ่งมีหลักเกณฑ์ที่ยืดหยุ่นโดยประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ เช่น ปัจจัยทางกฎหมาย ทางเทคโนโลยี และทางพาณิชย์ เห็นได้จากที่กำหนดไว้ใน มาตรา 9 วรรคสาม (ข) (1) ซึ่งบัญญัติไว้ดังนี้

“(ข) วิธีการที่ใช้นั้น

(1) เป็นวิธีการที่เชื่อถือได้ซึ่งเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ถูกสร้างขึ้นหรือใช้ในการติดต่อสื่อสาร ทั้งนี้ได้คำนึงถึงพฤติการณ์แวดล้อมทั้งปวงรวมถึงข้อตกลงใดๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือ...”

จะเห็นได้ว่า พฤติการณ์แวดล้อมทั้งปวงที่ต้องพิจารณาประกอบความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ประสิทธิภาพของอุปกรณ์ที่คู่สัญญาแต่ละฝ่ายใช้ ลักษณะและความถี่ของธุรกรรมพาณิชย์ของคู่สัญญา ประเภทและขนาดของธุ

กรรม ระดับและวิธีการของการรับรอง ความสำคัญและคุณค่าของข้อมูลที่อยู่ในการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ และอื่นๆ วิธีการพิจารณาความน่าเชื่อถือของการลงลายมือชื่อจึงเหมาะสมกับผู้ประกอบการที่รู้จักคุ้นเคยกันหรือเคยเป็นคู่ค้ากันมาแล้ว ซึ่งข้อกำหนดเรื่องความน่าเชื่อถือดังกล่าวสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 จึงไม่จำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุง พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ในส่วนนี้

3) ระยะเวลาและสถานที่ในการส่งและการรับบันทึกทางอิเล็กทรอนิกส์

ในเรื่องระยะเวลาและสถานที่ในการส่งและการรับบันทึกทางอิเล็กทรอนิกส์สามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

ก ระยะเวลาในการส่งบันทึกทางอิเล็กทรอนิกส์

มาตรา 22 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ให้ถือว่า การส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้มีการส่งเมื่อข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้ “เข้าสู่ระบบข้อมูลที่อยู่ นอกเหนือการควบคุมของผู้ส่งข้อมูล” ซึ่งแตกต่างจาก มาตรา 10 วรรคแรกตอนต้น ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศ ซึ่ง กำหนดให้เวลาส่ง คือ เวลาที่การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ “ออกจากระบบข้อมูลที่อยู่ ภายใต้การควบคุมของผู้สร้างข้อมูล” ซึ่งมีความคล้ายกันมากจึงไม่จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ในส่วนนี้

ข ระยะเวลาในการรับบันทึกทางอิเล็กทรอนิกส์

โดยทั่วไป การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์จะมีการส่งและรับข้อมูลกัน โดยผู้รับ อาจกำหนดระบบข้อมูลที่ใช้ในการรับข้อมูลไว้เนื่องจากผู้รับอาจมีระบบข้อมูลที่ใช้รับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์หลายแห่งด้วยกัน แต่บางครั้ง คู่สัญญาอาจไม่ได้กำหนดระบบข้อมูลที่ใช้ในการรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เลย จึงแยกพิจารณาในประเด็นนี้ได้เป็น 3 กรณี ดังนี้

(1) กรณีมีการกำหนดระบบข้อมูล

มาตรา 23 วรรคสองตอนต้น ของพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 กำหนดว่า “หากผู้รับข้อมูลได้กำหนดระบบข้อมูลที่เหมาะสมจะใช้ในการรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ไว้โดยเฉพาะให้ถือว่า การรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มีผลนับแต่เวลาที่ข้อมูล

อิเล็กทรอนิกส์นั้นได้เข้าสู่ระบบข้อมูลที่ได้รับข้อมูลได้กำหนดไว้...” ซึ่งแตกต่างจาก มาตรา 10 วรรคสองตอนต้น ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ ในสัญญาระหว่างประเทศ ซึ่งกำหนดให้เวลาในการรับการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ คือ เวลาที่ข้อมูลนั้นกลายเป็นข้อมูลที่สามารถค้นคืนได้ ณ ที่อยู่ซึ่งผู้รับได้กำหนดไว้

จะเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์ในการกำหนดระยะเวลาในการรับบันทึกทางอิเล็กทรอนิกส์ กรณีทั่วไปของกฎหมายทั้งสองฉบับนี้มีความแตกต่างกัน โดยที่พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 จะพิจารณาจากที่อยู่ทางอิเล็กทรอนิกส์ ในขณะที่อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศ จะพิจารณาจากระบบข้อมูลที่ถูกกำหนด

(2) กรณีมีการกำหนดระบบข้อมูลไว้ แต่ส่งไปยังระบบข้อมูลอื่น

มาตรา 23 วรรคสองตอนท้าย ของพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 กำหนดว่า “ถ้าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวได้ส่งไปยังระบบข้อมูลอื่นของผู้รับข้อมูลซึ่งมิใช่ระบบข้อมูลที่ได้รับข้อมูลกำหนดไว้ ให้ถือว่า การรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มีผลนับแต่เวลาที่ได้เรียกข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์จากระบบข้อมูลนั้น” ซึ่งแตกต่างจาก มาตรา 10 วรรคสองตอนกลาง ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศ ที่กำหนดว่า หากการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์นั้นถูกส่งไปยังที่อยู่ทางอิเล็กทรอนิกส์อื่นที่ไม่ได้กำหนดไว้ การรับการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ ณ ที่อยู่นั้นของผู้รับเวลาที่ได้รับคือ (ก) เวลาที่ผู้รับสามารถค้นคืนการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้ และ (ข) เวลาที่ผู้รับได้รู้ว่าการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์นั้นถูกส่งไปยังที่อยู่ทางอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวที่ไม่ได้กำหนดเอาไว้โดยเฉพาะแล้ว เพราะตามปกติ คนเราอาจมีหลายอีเมลแอดเดรส (email addresses) และปริมาณการใช้อีเมลแอดเดรสแต่ละแห่งก็มักไม่เท่ากันด้วย

หากพิจารณาตามบทบัญญัติของอนุสัญญาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเพียงข้อมูลเข้าสู่ระบบข้อมูลอื่นของผู้รับข้อมูลที่แต่เป็นระบบข้อมูลที่ไม่ได้กำหนดไว้ แม้จะถือได้ว่าเป็นการส่งข้อมูลแล้วตาม มาตรา 23 วรรคแรก ของพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ประกอบ มาตรา 10 วรรคสองของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ยังไม่ถือว่าเป็นเวลาที่ได้รับข้อมูล เนื่องจากยังต้องพิจารณาต่อไปอีกว่า ผู้รับสามารถค้นคืนการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้

หรือไม่ และผู้รับได้รู้ว่าการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์นั้นถูกส่งไปยังที่อยู่ทางอิเล็กทรอนิกส์อื่นหรือไม่

เช่นเดียวกันกับกรณีที่ผู้รับสามารถค้นคืนข้อมูลได้เพียงอย่างเดียว แต่ยังไม่รู้ว่าการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์นั้นถูกส่งไปยังที่อยู่ทางอิเล็กทรอนิกส์อื่น ก็ยังไม่ถือว่าเป็นเวลาที่ได้รับข้อมูล ตามมาตรา 10 วรรคสองของสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศ

(3) กรณีไม่มีการกำหนดระบบข้อมูล

กรณีที่ไม่มีกำหนดระบบข้อมูล มาตรา 23 วรรคแรก ของพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 กำหนดว่า “การรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ให้ถือว่ามีผลนับแต่เวลาที่ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้เข้าสู่ระบบข้อมูลของผู้รับข้อมูล” ส่วนอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศไม่ได้กำหนดเรื่องดังกล่าวไว้

สรุป จะเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์เรื่องระยะเวลาในการรับบันทึกทางอิเล็กทรอนิกส์ของกฎหมายทั้งสองฉบับมีความแตกต่างกันมาก ฉะนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าควรปรับปรุงบทบัญญัติของพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ในส่วนนี้ให้สอดคล้องกับบัญญัติมาตรา 10 วรรคสอง ของอนุสัญญานี้

ค สถานที่ในการส่งและการรับบันทึกทางอิเล็กทรอนิกส์

ตามมาตรา 24 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544¹ ไม่ได้กล่าวถึงสถานที่ตั้งของระบบข้อมูลที่สนับสนุนที่อยู่ทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น สถานที่ตั้งอุปกรณ์

¹ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544

มาตรา 24 การส่งหรือการรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ให้ถือว่าได้ส่ง ณ ที่ทำการงานของผู้ส่งข้อมูล หรือได้รับ ณ ที่ทำการงานของผู้รับข้อมูล แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่ผู้ส่งข้อมูลหรือผู้รับข้อมูลมีที่ทำการงานหลายแห่ง ให้ถือเอาที่ทำการงานที่เกี่ยวข้องมากที่สุดกับธุรกรรมนั้นเป็นที่ทำการงานเพื่อประโยชน์ตามวรรคหนึ่ง แต่ถ้าไม่สามารถ

ทางเทคโนโลยีที่ใช้ในการทำสัญญาหรือสถานที่ตั้งระบบข้อมูลเพียงอย่างเดียวไม่อาจถือว่าเป็นสถานที่ที่ตั้งสำนักงาน และสถานที่ที่เชื่อมโยงกับโดเมนเนมหรือที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ไม่อาจถือว่าเป็นสถานประกอบธุรกิจของคู่สัญญา

ในขณะที่อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศ ได้กล่าวถึง สถานที่ตั้งของระบบข้อมูลที่สนับสนุนที่อยู่ทางอิเล็กทรอนิกส์ไว้ในมาตรา 6 วรรคสี่ และสถานที่ที่เชื่อมโยงกับโดเมนเนมหรือที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ไม่อาจถือว่าเป็นสถานประกอบธุรกิจของคู่สัญญา ตามมาตรา 6 วรรคห้า ของอนุสัญญานี้

โดยมาตรา 6 วรรคสี่ ของอนุสัญญานี้ ได้ห้ามไม่ให้หน้าที่ตั้งของเครื่องมือหรืออุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารเพื่อทำสัญญา หรือที่ตั้งของระบบข้อมูลที่คู่สัญญาใช้ในการส่ง หรือรับข้อมูล เพียงอย่างเดียวมาใช้เป็นบทสันนิษฐานในการกำหนดที่ตั้งของคู่สัญญา

ส่วนมาตรา 6 วรรคห้าของอนุสัญญานี้ ได้ห้ามไม่ให้นำสถานที่ที่เชื่อมโยงกับโดเมนเนมหรือที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น สถานที่จดทะเบียนโดเมนเนม สถานที่ที่มีการจัดการเกี่ยวกับโดเมนเนม เพียงอย่างเดียวมาใช้เป็นข้อสันนิษฐานในการกำหนดที่ตั้งของคู่สัญญา

ฉะนั้น ในการปรับปรุงบทบัญญัติมาตรา 24 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ให้สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศตามพันธกรณีการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญา ผู้ศึกษาเห็นว่าควรเพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับสถานที่ตั้งของระบบข้อมูลที่สนับสนุนที่อยู่ทางอิเล็กทรอนิกส์สถานที่ตั้งลงไปด้วย เพื่อความชัดเจนในการกำหนดสถานที่ส่งและรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และยังเป็นการคุ้มครองผู้ประกอบการค้าอีกด้วย อย่างไรก็ตาม หากพระราชบัญญัติ

กำหนดได้ว่าธุรกรรมนั้นเกี่ยวข้องกับที่ทำการงานแห่งใดมากที่สุด ให้ถือเอาสำนักงานใหญ่เป็นสถานที่ที่ได้รับหรือส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น

ในกรณีที่ไม่มีปรากฏที่ทำการงานของผู้ส่งข้อมูลหรือผู้รับข้อมูล ให้ถือเอาถิ่นที่อยู่ปกติเป็นสถานที่ที่ส่งหรือได้รับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

ความในมาตรานี้มิให้ใช้บังคับกับการส่งและการรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์โดยวิธีการทางโทรเลขและโทรพิมพ์ หรือวิธีการสื่อสารอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 รับเอาบทบัญญัติของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศ เรื่อง การให้สิทธิแก่คู่สัญญาในการตกลงกันให้แตกต่างไปจากที่กฎหมายกำหนด (Default Rules) ในเรื่องการส่งและการรับการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ไปด้วยยอมส่งผลให้เกิดเปลี่ยนแปลงของกฎหมายโดยความตกลงของคู่สัญญาย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

4) คำเชื้อเชิญให้ทำคำเสนอ

พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ไม่ได้วางข้อกำหนดเกี่ยวกับคำเชื้อเชิญให้ทำคำเสนอ การพิจารณาว่าเป็นคำเชื้อเชิญหรือเป็นคำเสนอจึงต้องนำหลักนิติกรรมสัญญามาพิจารณา เมื่อประเทศไทยเข้าลงนามเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศแล้ว ผู้ศึกษาเห็นว่าควรเพิ่มเติมบทบัญญัติเรื่องคำเชื้อเชิญตาม มาตรา 11 ของอนุสัญญานี้เข้าไปด้วยเพื่อทำให้เกิดความชัดเจนในเรื่องการแสดงเจตนาทางอิเล็กทรอนิกส์มากยิ่งขึ้น

5) ระบบข้อมูลอัตโนมัติ

พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ไม่ได้วางข้อกำหนดเกี่ยวกับระบบข้อมูลอัตโนมัติ ซึ่งใช้กันอย่างมากในทางปฏิบัติ ดังนั้น เมื่อประเทศไทยเข้าลงนามเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศแล้ว ผู้เขียนเห็นว่า ควรเพิ่มเติมบทบัญญัติ มาตรา 12 ของอนุสัญญานี้เข้าไปด้วยเพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าการโต้ตอบกันผ่านระบบข้อมูลอัตโนมัติ จะไม่ถูกปฏิเสธผลในทางกฎหมายเพียงเพราะว่าไม่มีบุคคลเข้าไปตรวจสอบการทำงานในแต่ละขั้นตอนของระบบเช่นนั้น สัญญาจึงสามารถเกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์โดยไม่ต้องมีมนุษย์เข้ามามตรวจสอบการทำงานของระบบข้อมูลอัตโนมัติ

6) ความผิดพลาดในการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์

เนื่องจากระบบข้อมูลอัตโนมัติมักจะไม่เปิดโอกาสให้บุคคลที่ติดต่อผ่านระบบเข้าทำการแก้ไขความผิดพลาดของข้อมูล การที่บุคคลป้อนข้อมูลที่ผิดพลาด (input error) ลงในระบบข้อมูลอัตโนมัติ หรือระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เกิดความผิดพลาดในการส่งข้อมูล (Transmission error) โดยไม่สามารถเพิกถอนได้จึงอาจเกิดผลร้ายแก่ผู้ที่ติดต่อผ่านระบบดังกล่าวได้ เมื่อ

พิจารณาจากมาตรา 17 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 พบเพียงข้อกำหนดที่ให้สิทธิแก่ผู้รับในการถือว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับถูกต้องและสามารถดำเนินการไปตามข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้เท่านั้น ซึ่งหากผู้รับข้อมูลได้รู้หรือควรรู้ถึงว่าข้อมูลที่ได้รับมีข้อผิดพลาดอันเกิดจากการส่งผู้รับข้อมูลก็ไม่มีสิทธิถือว่าข้อมูลที่ได้รับนั้นถูกต้องตามเจตนาของผู้ส่งทั้งยังไม่สามารถดำเนินการไปตามข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้ กล่าวคือไม่สามารถใช้ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้ เนื่องจากผู้รับข้อมูลไม่มีสิทธิถือว่าข้อมูลดังกล่าวถูกต้อง

เมื่อประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศแล้ว ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรเพิ่มเติมข้อความในบทบัญญัติมาตรา 17 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 อีก 2 วรรค เป็นวรรคที่ 2 และวรรคที่ 3 ซึ่งในวรรคที่ 2 ควรเพิ่มเติมบทบัญญัติในมาตรา 14 ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นการเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับการเพิกถอนความผิดพลาดอันเกิดจากบุคคลธรรมดาแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์โดยใช้ระบบข้อมูลอัตโนมัติเท่านั้น ส่วนวรรคที่ 3 ควรเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับการเพิกถอนความผิดพลาดอันเกิดจากเครื่องคอมพิวเตอร์หรือระบบอิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ทั้งนี้การเพิกถอนทั้ง 2 กรณีควรมีเงื่อนไขการเพิกถอนการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ไว้ 2 ประการ คือต้องแจ้งให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งทราบโดยพลัน และไม่ได้รับค่าตอบแทนจากการจากสินค้าหรือบริการ ทั้งนี้ เนื่องจากหลักการดังกล่าวสามารถป้องกันการเข้าใจผิด และสร้างความสัมพันธ์อันดีในทางการค้า นอกจากนี้ ยังมีความเป็นธรรมที่ให้สิทธิในการเพิกถอนความผิดพลาดในการป้อนข้อมูลและยังเป็นการลดจำนวนผู้กระทำความผิดที่มีเจตนาไม่สุจริต

ข้อสังเกต ระบบออนไลน์ที่เปิดโอกาสให้บุคคลแก้ไขความบกพร่องไม่เข้าหลักเกณฑ์ของมาตรานี้ นอกจากนี้ความผิดพลาดในมาตรานี้จะเกี่ยวกับการใส่ข้อมูลผิดไม่ได้เกี่ยวกับการเข้าใจผิดในข้อกำหนดของสัญญา หรือการตัดสินใจผิดพลาดในการทำสัญญา

7) ความเหมาะสมในการนำหลักการของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศมาบังคับใช้เป็นกฎหมายภายในประเทศ

แม้ว่าอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศจะกำหนดให้ใช้กับสัญญาระหว่างประเทศเท่านั้น แต่เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติทั้งหมดของอนุสัญญาดังกล่าวซึ่งแบ่งออกเป็น 4 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 ขอบเขตการบังคับใช้ ตั้งแต่มาตรา 1 ถึงมาตรา 3 ประกอบด้วยบทบัญญัติเกี่ยวกับขอบเขตการบังคับใช้อนุสัญญา ข้อยกเว้นการบังคับใช้อนุสัญญา และเสรีภาพของคู่สัญญา

หมวดที่ 2 บทบัญญัติทั่วไป ตั้งแต่มาตรา 4 ถึงมาตรา 7 เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับสถานที่ตั้งของคู่สัญญา และข้อกำหนดของข้อมูล

หมวดที่ 3 การใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศ ตั้งแต่มาตรา 8 ถึงมาตรา 14 เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการทำสัญญาประกอบไปด้วย การรับรองผลทางกฎหมายของการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ คำเชื้อเชิญให้ทำข้อเสนอ การใช้ระบบข้อมูลอัตโนมัติสำหรับการทำสัญญา ข้อกำหนดเกี่ยวกับแบบของสัญญา เวลาและสถานที่ในการส่งและรับการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ และความผิดพลาดในการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ และ

หมวดที่ 4 บทส่งท้าย ตั้งแต่มาตรา 15 ถึงมาตรา 25 เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการประกาศการบังคับใช้อนุสัญญาฉบับนี้ และการประกาศนำอนุสัญญาฉบับนี้ใช้บังคับกับอนุสัญญาอื่นๆ และการเข้าร่วมโดยองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างภูมิภาค

ทั้งนี้ สามารถแยกบทบัญญัตีดังกล่าวออกเป็น 2 ประเภท คือ หลักพื้นฐานสำหรับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ และหลักเฉพาะของอนุสัญญาที่ใช้กับสัญญาระหว่างประเทศเท่านั้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ก หลักพื้นฐานสำหรับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

หลักการพื้นฐานสำหรับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์จะเป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการก่อให้เกิดสัญญาและการปฏิบัติตามสัญญา ซึ่งสามารถพบได้ในกฎหมายธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ฉบับต่างๆ รวมถึงพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ด้วยเช่นกัน โดยหลักการพื้นฐานสำหรับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ได้บัญญัติไว้ในหมวดที่ 2 และ หมวดที่ 3 ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ใน

สัญญาระหว่างประเทศซึ่งประกอบไปด้วยบทบัญญัติต่างๆ เช่น สถานที่ตั้งของคู่สัญญา ข้อกำหนดเกี่ยวกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ การใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ การทำสัญญา การรับรองผลทางกฎหมายของการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ คำเชื้อเชิญให้ทำคำเสนอ การใช้ระบบข้อมูลอัตโนมัติสำหรับการทำสัญญา ข้อกำหนดเกี่ยวกับแบบของสัญญา เวลาและสถานที่ในการส่งและรับการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ และความผิดพลาดในการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์

ดังนั้น โดยหลักการแล้ว ประเทศต่างๆ สามารถนำหลักการพื้นฐานสำหรับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ในหมวดที่ 2 และ หมวดที่ 3 ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศมาใช้เป็นกฎหมายภายในประเทศได้ โดยอาจยกเลิกกฎหมายธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีอยู่หรือปรับปรุงบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องในกฎหมายธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าว อย่างไรก็ตาม หากประเทศไทยจะนำหลักการพื้นฐานสำหรับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ตามหมวดที่ 2 และ หมวดที่ 3 ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศมาใช้เป็นกฎหมายภายในประเทศหรือใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ก็ควรพิจารณาความเหมาะสมเป็นรายมาตราไป ซึ่งผู้ศึกษาได้กล่าวถึงประเด็นที่ควรพิจารณาปรับปรุงไว้โดยละเอียดข้างต้นแล้ว

ข หลักเฉพาะของอนุสัญญา

หลักเฉพาะของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศ เป็นหลักการที่กำหนดให้รัฐที่ลงนามต้องปฏิบัติตาม นอกจากนี้ยังกำหนดกรอบทางกฎหมายระหว่างประเทศเข้าไปเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกันทางกฎหมายเพื่อขจัดอุปสรรคในทางการค้าในรูปอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างประเทศ โดยหลักดังกล่าวปรากฏอยู่ในหมวดที่ 1 เรื่องขอบเขตการบังคับใช้ ในมาตรา 1 และมาตรา 2 ประกอบด้วยบทบัญญัติเกี่ยวกับขอบเขตการบังคับใช้อนุสัญญา รวมถึงข้อยกเว้นการบังคับใช้อนุสัญญา อนุสัญญานี้จึงกำหนดให้ใช้กับสัญญาระหว่างประเทศเท่านั้น นอกจากนี้ อนุสัญญานี้ไม่ใช้บังคับกับธุรกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ส่วนบุคคล ครอบครัวหรือกิจการในครัวเรือน ธุรกรรมทางการเงินที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแล และธุรกรรมที่เกี่ยวกับตราสารที่เปลี่ยนมือได้ บทบัญญัติเฉพาะที่ใช้กับอนุสัญญานี้เท่านั้น จะอยู่ในหมวดที่ 4 บทส่งท้าย ตั้งแต่มาตรา 15 ถึงมาตรา 25 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการประกาศการบังคับใช้อนุสัญญานับนี้ และการประกาศนำ

อนุสัญญาฉบับนี้ใช้บังคับกับอนุสัญญาอื่นๆ และการเข้าร่วมโดยองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างภูมิภาค

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาจึงเห็นได้ว่าหลักพื้นฐานสำหรับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศเท่านั้นที่สามารถนำมาบังคับใช้เป็นกฎหมายภายในประเทศ ส่วนหลักเฉพาะของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศ ไม่สามารถแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงได้เลยและไม่สามารถนำมาบังคับใช้เป็นกฎหมายภายในประเทศได้

ดังนั้น เมื่อประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศ ผู้ศึกษาเห็นว่าการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 เพื่อให้เป็นตามหลักการของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศ เกี่ยวกับการนำหมวดที่ 2 และ หมวดที่ 3 ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้บังคับ ควรได้รับการพิจารณาความเหมาะสมเป็นรายมาตรา เพื่อให้กฎหมายในส่วนนี้สอดคล้องและเหมาะสมกับทางปฏิบัติและในทางเทคนิคด้วย ซึ่งหากพิจารณาแล้วเห็นว่าหลักการที่มีอยู่ในมาตราใดของพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ควรที่จะคงไว้ ก็ต้องมีการประกาศ ตามมาตรา 20 วรรคสาม โดยยกเว้นไม่นำบทบัญญัติมาตราดังกล่าวของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศมาใช้บังคับกับการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ ควรเพิ่มเติมหมวดที่ว่าด้วย ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างประเทศ เพื่อให้พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มีความสอดคล้องกับกฎหมายธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ของต่างประเทศๆ ที่เป็นรัฐภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศ โดยหมวดดังกล่าวจะประกอบไปด้วยบทบัญญัติเรื่องขอบเขตการบังคับใช้ รวมถึงข้อยกเว้นการบังคับใช้ ตามแนวทางของ มาตรา 1 และมาตรา 2 ของอนุสัญญาดังกล่าว